

Överenskommelse mellan Regeringskansliet (Finansdepartementet), Sveriges riksbank, Finansinspektionen och Riksgäldskontoret för samarbete om finansiell stabilitet och krishantering

Syfte och bakgrund

Regeringskansliet (Finansdepartementet), Sveriges riksbank, Finansinspektionen och Riksgäldskontoret har alla uppgifter rörande stabiliteten i det finansiella systemet. Var och en har också en roll när det gäller hanteringen av finansiella kriser. Syftet med denna överenskommelse är att ge riktlinjer för samråd och informationsutbyte mellan parterna vad gäller finansiell stabilitet och krishantering.

Med finansiell stabilitet menas här att det finansiella systemet kan upprätthålla sina grundläggande funktioner utan störningar som innebär allvarliga samhällsekonomiska kostnader. Hot mot eller störningar av den finansiella stabiliteten kan exempelvis bestå av att ett eller flera betydelsefulla finansiella företag hotas av konkurs eller betalningsinställelse, att betalningssystemet hotas eller att viktiga marknader riskerar att inte fungera. Någon mer precis definition av finansiell stabilitet låter sig dock inte göras. Finansiell krishantering tar här sikte på att göra bedömningar av, informera om och eventuellt vidta åtgärder vid akuta problem i det finansiella systemet.

Bakgrunden till överenskommelsen är att det inom EU har ingåtts multilaterala överenskommelser mellan finansdepartement, centralbanker och tillsynsmyndigheter i alla EU:s medlemsländer¹. Dessa multilaterala överenskommelser hanterar samråd och informationsutbyte när det gäller gränsöverskridande frågor om finansiell krishantering och förutsätter att det finns samarbetsmekanismer nationellt.

Överenskommelsen ersätter den som ingicks i juni 2005 mellan Finansdepartementet, Finansinspektionen och Riksbanken. Det huvudsakliga skälet härtill är att Riksgäldskontoret har utsetts till stödmyndighet enligt lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut (stödlagen) och därmed fått en viktig roll i arbetet med finansiell stabilitet och krishantering.

Överenskommelsen består av två delar. Den *första* delen består av den del av samarbetet som berör alla fyra parterna. Det samarbetet omfattar enbart frågor som rör finansiell stabilitet och krishantering. Överenskommelsen omfattar inte andra relationer mellan parterna. Exempel på en sådan relation är att Finansinspektionen och Riksgäldskontoret som myndigheter under Finansdepartementet styrs genom bland annat förordningar och regleringsbrev.

¹ "Memorandum of Understanding on co-operation between the Banking Supervisors, Central Banks and Finance Ministries of the European Union in Financial Crisis situations" från juli 2005 och "Memorandum of Understanding on cooperation between the Financial Supervisory Authorities, Central Banks and Finance Ministries of the European Union on Cross-Border Financial Stability" från juni 2008.

Den *andra* delen av denna överenskommelse avser enbart Finansinspektionen och Riksbanken. Den avser dels att täcka in samarbetet utöver det som berör finansiell stabilitet och krishantering, dels att ge en mer utförlig beskrivning av arbetsfördelning och samarbete mellan dessa två parter.

Del I

Samråd och informationsutbyte mellan Finansdepartementet, Riksbanken, Finansinspektionen och Riksgäldskontoret

Uppgifter för parterna avseende finansiell stabilitet och krishantering

Respektive organisations uppgifter rörande finansiell stabilitet och krishantering kan i korthet beskrivas enligt följande.

Finansinspektionen är tillsynsmyndighet för finansiella företag och marknadsplatser. Huvuduppgifterna är att med normgivning, tillståndsprövning och tillsyn bidra till det finansiella systemets stabilitet och effektivitet samt att verka för ett gott konsumentskydd. Finansinspektionen ska löpande följa och analysera utvecklingen i den finansiella sektorn för att i god tid kunna identifiera risker och spåra tecken på finansiell instabilitet. Tillsynen riktar sig mot alla finansiella företag, men prioriterar särskilt de systemviktiga koncernerna, mer specifikt deras finansiella styrka och riskhanteringsförmåga. Finansinspektionen har genom tillsynen information om utvecklingen av individuella företag och därmed även om finanssektorn i stort. I händelse av problem i finansiella företag gör Finansinspektionen bedömningar av problemens orsak och konsekvens samt kan vidta åtgärder mot företaget.

Riksbankens uppdrag är att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Riksbanken övervakar utvecklingen av det finansiella systemet i dess helhet, med fokus på institut, marknader och infrastruktur av betydelse för finansiell stabilitet, samt förmedlar sin syn på det finansiella systemets risker och ineffektiviteter. Riksbanken har också möjlighet att ge likviditetsstöd på särskilda villkor till finansiella företag som står under tillsyn, om det finns synnerliga skäl.

Finansdepartementet har ansvar för lagstiftningen inom den finansiella sektorn. Målen är stabilitet, effektivitet och ett gott konsumentskydd. Finansiell stabilitet är vidare en viktig förutsättning för samhällsekonomisk stabilitet. Finansdepartementet behöver på en övergripande nivå följa utvecklingen av det finansiella systemet. I händelse av en kris kan de åtgärder som Finansinspektionen och Riksbanken har att tillgå visa sig otillräckliga eller olämpliga. Finansdepartementet har då möjlighet att ta initiativ till och bereda andra typer av åtgärder, inklusive sådana som kräver beslut av regeringen eller riksdagen. Enligt stödlagen fattar dessutom regeringen beslut om stöd i vissa ärenden.

Riksgäldskontoret är stödmyndighet enligt stödlagen. Det innebär ansvar för att ingå avtal om stöd och i övrigt administrera stöd som lämnas på grundval av denna lag. Myndigheten har också ansvar för insättningsgarantisystemet.

Var och en av parterna svarar själv för sina arbetsuppgifter. Det samråd och informationsutbyte som nämns i denna överenskommelse förändrar således inte det ansvar och den beslutanderätt som respektive part har avseende sina uppgifter.

Informationsutbyte

För att främja finansiell stabilitet och få till stånd en väl fungerande krishantering, ska parterna i samband med händelser och skeenden som kan bedömas utgöra ett hot mot den finansiella stabiliteten snarast informera varandra om sin bedömning av situationen och om vilka åtgärder som kan vara aktuella att vidta samt i övrigt delge varandra information i den utsträckning gällande sekretessregler tillåter.

En ambition ska vara att samordna information som lämnas till externa mottagare, även om detta inte alltid kommer att vara möjligt.

Vid internationella kontakter om stabilitetshot svarar normalt sett respektive part för kontakter med motsvarande part i andra länder.

Parterna ska vidare:

- Informera varandra om händelser eller utvecklingstendenser av betydelse för finansiell stabilitet.
- Informera om arbetet med krisberedskap hos respektive part och planera för gemensamt arbete kring krisberedskap.
- Informera om internationellt arbete inom området och samråda om ställningstaganden i det internationella samarbetet.
- Informera om förändringar av större betydelse när det gäller intern organisation, riktlinjer eller liknande, när detta kan ha betydelse för arbetet med finansiell stabilitet och krishantering.

Samrådsgrupp

För samråd och informationsutbyte mellan de fyra parterna enligt ovan finns en samrådsgrupp. Den består av den statssekreterare på Finansdepartementet som har ansvar för finansmarknadsfrågor, en ledamot av Riksbankens direktion, Finansinspektionens generaldirektör samt riksgäldsdirektören. Vid samrådsgruppens möten får dock även andra än dessa personer delta.

Samrådsgruppen ska bedöma den finansiella stabiliteten och systemriskerna. Samrådsgruppen ska även utveckla rutiner för samordning av krishanteringen inklusive vilken part som koordinerar gruppens arbete i olika situationer.

Samrådsgruppen ska också organisera krisövningar och utveckla rutiner för gränsöverskridande kommunikation.

Vid akuta hot mot den finansiella stabiliteten har samrådsgruppen det yttersta ansvaret för att samråd och informationsutbyte äger rum i tillräcklig omfattning.

Samrådsgruppen kan även diskutera andra frågor av gemensamt intresse, om detta är lämpligt.

Samrådsgruppen ska sammanträda åtminstone kvartalsvis, men den kan också sammankallas med kort varsel, om någon ledamot ser behov av detta. Finansdepartementets representant är ordförande i gruppen och ansvaret för kallelse, dagordning och minnesanteckningar vilar på departementet.

För beredning av samrådsgruppens arbete samt för samråd och informationsutbyte ska det finnas en beredningsgrupp på tjänstemannanivå.

Utvärdering

Samrådsgruppen utvärderar arbetet enligt denna del av överenskommelsen.

Del II

Särskilt om samarbete och informationsutbyte mellan Finansinspektionen och Riksbanken

Syfte och rollfördelning

Utöver det samarbete som överenskommits i del I finns det skäl för att ytterligare precisera samarbetet mellan Finansinspektionen och Riksbanken. Motivet för detta är dels att samarbetet mellan myndigheterna sträcker sig längre än vad som ovan diskuterats, dels att det finns skäl att tydliggöra rollfördelningen mellan Riksbanken och Finansinspektionen gentemot utomstående. Till skillnad från del I söker denna del vara så heltäckande som möjligt för relationerna mellan Riksbanken och Finansinspektionen.

Överenskommelsen bygger på de regelverk som styr myndigheternas verksamhet och som uttrycker skyldigheter vad gäller samråd och informationsutbyte på olika områden.² Dessutom finns internationella överenskommelser rörande dessa frågor.³ Därutöver pågår löpande, på mer eller mindre informell basis, ett praktiskt samarbete och informationsutbyte på olika nivåer och inom olika områden.

Finansinspektionens och Riksbanken har som följer av uppdragsbeskrivningarna i del I delvis likalydande mål – att främja det finansiella systemets stabilitet och även dess effektivitet – men olika medel för att uppnå sina mål. Det gemensamma målet gör att överlappande verksamhet i viss mån är oundviklig. Finansinspektionen har till uppgift att utöva tillsyn över finansiella företag, och i synnerhet de som har störst betydelse för systemstabiliteten samt att verka för välordnade finansiella marknader genom att övervaka värdepappershandeln på börser och andra marknadsplatser. Riksbankens uppdrag är att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Riksbanken övervakar utvecklingen av det finansiella systemet i dess helhet, med fokus på institut, marknader och infrastruktur av betydelse för finansiell stabilitet, samt förmedlar sin syn på det finansiella systemets risker och ineffektiviteter. Riksbanken har också möjlighet att ge likviditetsstöd på särskilda villkor till finansiella företag som står under tillsyn, om det finns synnerliga skäl.

Båda myndigheterna bildar sig löpande en uppfattning om tillståndet i den finansiella sektorn och vilka hot som kan finnas mot stabiliteten. Det är mot denna bakgrund Finansinspektionens och Riksbankens gemensamma ambition att bistå varandra och främja ett nära samarbete ska ses. Framför allt när respektive ansvarsområde överlappar varandra krävs samarbete för att Finansinspektionen och Riksbanken effektivt ska kunna utföra sina arbetsuppgifter. Mot den bakgrunden strävar båda myndigheterna efter att utveckla effektiva former för kontakter och samverkan, att undvika onödigt dubbelarbete och begränsa arbetsbelastningen för uppgiftslämnande företag.

² Finansinspektionens instruktion 2009:93, Lag om Sveriges riksbank 1998:1385 och Lag om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden 1999:1309.

³ ”Memorandum of Understanding on co-operation between payment systems overseers and banking supervisors in stage three of economic and monetary union” (2001), ”Memorandum of understanding on high-level principles of co-operation between banking supervisors and central banks of the European Union in crisis management situations” (2003) och ”Memorandum of Understanding on Cooperation between Financial Supervisory Authorities, Central Banks and Finance Ministries of the European Union on Cross-Border Financial Stability” (2008).

Riksbanken och Finansinspektionen fattar självständigt beslut inom sina ansvarsområden i enlighet med den beslutsordning som gäller för respektive myndighet.

Samråd, informationsutbyte och informationsinsamling

Allmänt

Finansinspektionen och Riksbanken ska eftersträva ett effektivt utbyte av information och erfarenheter och verka för en kultur som främjar samarbete. På alla nivåer är det önskvärt med regelbundna kontakter. Som en del i detta ska myndigheterna inbördes samråda vid varje större policybeslut som kan tänkas ha återverkan på den andra myndighetens ansvarsområde.

Informationsutbyte och informationsinsamling

Finansinspektionen och Riksbanken ska ha rutiner som möjliggör för den andra parten att på ett enkelt sätt få uppgift om vilken information som myndigheten besitter. Respektive myndighet ska förse den andra med efterfrågad information, i den omfattning riksbankslagen, instruktionen för Finansinspektionen, sekretesslagen (1980:100) och internationella överenskommelser medger.

Finansinspektionen och Riksbanken ska samarbeta för att undvika att samla in och bearbeta data av snarlikt innehåll. Målet för samarbetet kring datainsamling är att minska arbetsbelastningen såväl för inrapporterande företag som för de två myndigheterna. När båda myndigheterna behöver tillgång till data av snarlikt innehåll bör myndigheterna samordna insamlingen.

För att möjliggöra ett effektivt utbyte av information ska Finansinspektionen och Riksbanken samarbeta i sina internationella kontakter med centralbanker, tillsynsmyndigheter samt finansiella företag.

Det är också Finansinspektionens och Riksbankens strävan att tillvarata gemensam kompetens och erfarenheter som berör området finansiell stabilitet och effektivitet. Som en del av detta ska myndigheterna underlätta för varandra att följa arbete på den andra myndigheten och delge resultat från arbetet till varandra.

Samarbetsformer

Utöver det samarbete som sker genom den samrådsgrupp som omnämns i del I finns tre samarbetsgrupper mellan Finansinspektionen och Riksbanken.

Cheferna för avdelningarna med huvudansvar för stabiliteten i banksektorn, eller av dem utsedda representanter, träffas minst fyra gånger per år för att diskutera frågor om stabiliteten i det finansiella systemet som är av gemensamt intresse.

Cheferna för avdelningarna med huvudansvar för finansmarknadsstatistik, eller av dem utsedda representanter, träffas minst två gånger per år för att diskutera frågor som rör statistikbehov, insamlingsteknik, samordning och internationellt arbete.

Cheferna för avdelningarna med ansvar för övervakning av clearing och avveckling, eller av dem utsedda representanter, träffas minst fyra gånger per år för att diskutera frågor som rör stabiliteten i det finansiella systemet av gemensamt intresse.

Vid samtliga möten ska minnesanteckningar föras.

Utvärdering

Finansinspektionens generaldirektör och ledamoten av Riksbankens direktion utvärderar myndigheternas informationsutbyte och övriga samarbete enligt denna del av överenskommelsen.

Ikraftträdande

Denna överenskommelse börjar gälla när alla parter har undertecknat den. Samtidigt upphör överenskommelsen från juni 2005 att gälla.

Denna överenskommelse har upprättats i fyra likalydande exemplar, av vilka parterna har tagit ett var.

Stockholm, maj 2009

Urban Karlström
Statssekreterare

Lars Nyberg
Vice Riksbankschef

Martin Andersson
Generaldirektör

Bo Lundgren
Riksgäldsdirektör